

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
NACIONALINIŲ PLĖTROS ĮSTAIGŲ ĮSTATYMO NR. XIII-1257 PAVADINIMO, 1, 4, 6,
7 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR 11¹ STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS
ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS INOVACIJŲ SKATINIMO FONDO ĮSTATYMO
NR. XIII-3167 2 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Igyvendinant nacionalinės plėtros įstaigų (toliau – NPI) konsolidavimo reformą¹ ir siekiant jos pagrindinio tikslo – turėti vieną stiprią NPI, parengtas Lietuvos Respublikos nacionalinių plėtros įstaigų įstatymo Nr. XIII-1257 pavadinimo, 1, 4, 6, 7 straipsnių pakeitimo ir 11¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas (toliau – NPII pakeitimo projektas), kuriuo siūloma pakeisti Lietuvos Respublikos nacionalinių plėtros įstaigų įstatymo (toliau – NPII) pavadinimą ir kitas NPII nuostatas pritaikyti vienai NPI. Atitinkamai NPII pakeitimo projekte siūloma atsisakyti NPII 4 straipsnio 2 dalyje nustatyto reikalavimo, kad visų NPI veikla būtų orientuota į skirtingas sritis, nes, likus vienai NPI, toks reikalavimas netikslingas ir perteklinis, bei patikslinti tos pačios dalies nuostatą, kad ne visa, o būtent NPI skatinamojo finansavimo veikla vykdoma atlikus NPI skatinamojo finansavimo poreikio vertinimą. Atkreiptinas dėmesys, kad siekiant to paties tikslo Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. vasario 15 d. nutarimu Nr. 90 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. spalio 17 d. nutarimo Nr. 1046 „Dėl pavedimo vykdyti nacionalinės plėtros įstaigos veiklą“ pakeitimo“ pavedimas vykdyti NPI veiklą paliktas tik uždarajai akcinei bendrovei „Investicijų ir verslo garantijos“ (toliau – INVEGA) ir ji yra vienintelė Lietuvoje veikianti NPI.

Isibėgėjančiai Lietuvos žaliajai transformacijai paspartinti reikia reikšmingų investicijų į ekologiškas ir mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančias technologijas, paslaugas bei infrastruktūrą. Skaičiuojama, kad per šį dešimtmetį Lietuvos perėjimui prie žaliosios ekonomikos finansuoti reikės 14 mlrd. eurų, iš kurių beveik 10 mlrd. eurų bus skiriama iš viešųjų finansų. Likusią sumą tikimasi gauti iš privataus sektoriaus. Įmonės palaipsniui ima plėtoti vis daugiau žaliųjų projektų, žaliosios investicijos taip pat sulaukia vis daugiau investuotojų susidomėjimo, žaliojo finansavimo poreikiams finansų rinkos dalyviai skiria vis daugiau dėmesio. Vis dėlto spartesniam finansų sektoriaus žalėjimui kol kas trukdo reikalingos infrastruktūros nebuvimas – nėra reikalingų su tvarumu susijusių duomenų, aiškių kriterijų ir metodų, kuriais remdamasis finansų sektorius galėtų vertinti konkrečių produktų ar projektų žalumą ir kurie būtų vienodai taikomi tiek verslui, tiek viešajam sektoriui. Šiems klausimams spręsti ir Lietuvos žaliųjų finansų ekosistemai kurti reikia tvariųjų (žaliųjų) finansų plėtrą koordinuojančio subjekto, kuris telktų žinias ir kompetencijas šioje srityje ir prisidėtų prie Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės klimato kaitos tikslų įgyvendinimo.

Lietuvos Respublikos finansų ministerijos iniciatyva įgyvendinant tvariųjų finansų projektą, Europos Komisijos ir Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko ekspertai atliko studiją dėl tvaraus finansavimo Lietuvoje² ir pateikė rekomendacijas dėl rengiamo Lietuvos tvariųjų (žaliųjų) finansų veiksmų plano. Daug dėmesio rekomendacijose skiriama tvariųjų (žaliųjų) finansų kompetencijos centro, kuris Lietuvoje galėtų plėtoti tvaraus ženklinimo ekosistemą remdamasis tarptautine praktika, užtikrinti aktualios su tvarumu susijusios informacijos sklaidą, koordinuoti viešojo ir privataus sektorių

¹ 2021 m. liepos 28 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimu patvirtinto Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano „Naujos kartos Lietuva“ 6 komponento „Veiksmingas viešasis sektorius ir prielaidos atsitiesti po pandemijos“ 6.6 reformos „Nacionalinio biudžeto ilgalaikis tvarumas ir skaidrumas“ F.1.3.5 papriemonė „Nacionalinių skatinamojo finansavimo įstaigų konsolidavimas“.

² <https://finmin.lrv.lt/lt/naujienos/zaliosios-ekonomikos-pletra-lietuvoje-igauna-pagreiti-parengtos-rekomendacijos-lietuvos-tvariuju-zaliuju-finansu-veiksmu-planui>.

ir mokslo įstaigų bendradarbiavimą, garsinti Lietuvą tvariųjų finansų srityje, taip pat padėtų Lietuvai tapti regiono lydere tvariųjų finansų srityje, kūrimui.

Rekomendacijose pasiūlyta minėtas funkcijas priskirti konsoliduojamai NPI ir taip išnaudoti NPI jau sukauptą patirtį žaliųjų finansų srityje. Tvariųjų (žaliųjų) finansų kompetencijos funkcija numatyta Lietuvos Respublikos finansų ministerijos rengiamame 2023–2026 metų Lietuvos žaliųjų finansų veiksmų plane.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūloma NPII 6 straipsnio 1 dalį papildyti naujomis funkcijomis tvariųjų (žaliųjų) finansų srityje, nustatant, kad NPI teikia valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms pasiūlymus ir ekspertinę (techninę ir metodinę) pagalbą tvariųjų (žaliųjų) finansų srityje, siekdama pagerinti investicinę aplinką ir finansavimo prieinamumą projektus įgyvendinantiems subjektams, plėtoja tvaraus ženklinimo ekosistemą remdamasi tarptautine patirtimi, vykdo su tvariaisiais (žaliaisiais) finansais susijusius mokslinius tyrimus, švietimo ir informavimo veiklas, koordinuoja viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą tvariųjų (žaliųjų) finansų srityje, garsina Lietuvą tvariųjų (žaliųjų) finansų srityje.

Be to, vadovaujantis Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos įstatymo 6 straipsnio 2 dalimi, siūloma NPII 6 straipsnio 1 dalies 13 punkte nustatyti, kad NPI įgyvendina skatinamąsias finansines priemones, projektus ir programas vystomojo bendradarbiavimo srityje.

Taip pat, atsižvelgiant į tai, kad NPII Lietuvos bankui priskirta NPI priežiūros institucijos funkcija, o uždaroji akcinė bendrovė Valstybės investicijų valdymo agentūra (toliau – VIVA) tapo INVEGOS patronuojamąja įmone³, siūloma NPII 11¹ straipsnį pripažinti netekusiu galios, o to paties straipsnio 1 dalies nuostatą perkelti į NPII 6 straipsnio 2 dalį (nes naikinti galimybės NPI būti tikrąja komanditinės ūkio bendrijos nare nenumatoma), kitaip susidarytų situacija, kai Lietuvos bankas, atlikdamas INVEGOS, kaip NPI, priežiūrą, taip pat galėtų dalyvauti komanditinės ūkinės bendrovės (kurios viena iš dalyvių yra INVEGOS patronuojamoji įmonė VIVA) patariamąjį komiteto veikloje.

Atsižvelgiant į tai, kad:

- 1) pavedimas vykdyti NPI veiklą yra paliktas tik INVEGAI ir ji dabar yra vienintelė Lietuvoje veikianti NPI;
- 2) NPII pavadinimas keičiamas į Lietuvos Respublikos nacionalinės plėtros įstaigos įstatymą);
- 3) konsoliduota NPI yra naujas ir ypač svarbus verslui bei visai Lietuvos ekonomikai projektas ir yra keliamas uždavinys, kad naujasis subjektas būtų lengvai atpažįstamas tiek Lietuvoje, tiek užsienyje, o siekiant išvengti NPI susiejimo tik su ankstesne INVEGOS veikla rizikos, svarbu sukurti naują NPI identitetą, kuris atspindėtų platesnę, ne vien konsoliduotų įstaigų, veiklų apimtį bei naujas NPI veiklas, taip pat kokybinį NPI veiklų pokytį.

kartu su NPII pakeitimo projektu teikiamas Lietuvos Respublikos inovacijų skatinimo fondo įstatymo Nr. XIII-3167 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – ISFI pakeitimo projektas) (toliau kartu – Įstatymų projektai), kuriuo siūloma Inovacijų skatinimo fondo valdytoju nurodyti ne konkrečią įmonę INVEGA, o – NPI.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad ateityje numatoma peržiūrėti ir pakeisti Lietuvos banko vykdomo NPI autorizavimo (NPI sąrašo sudarymo) ir priežiūros nuostatas, tačiau šie klausimai reikalauja platesnių diskusijų ir ilgalaikio suderinimo tiek su Lietuvos banko, tiek su NPI atstovais. Papildomai atkreipiamas dėmesys, kad Lietuvos bankas dėl siūlymo keisti NPI autorizavimo formą (kad būtų ne NPI sąrašo sudarymas, o kita forma) informavo, kad pasirinkus kitą NPI autorizavimo

³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. spalio 19 d. nutarimas Nr. 1041 „Dėl valstybės turto investavimo ir uždarnosios akcinės bendrovės „Investicijų ir verslo garantijos“ įstatinio kapitalo didinimo“, Lietuvos Respublikos finansų ministro 2022 m. gruodžio 20 d. įsakymas Nr. 1K-418 „Dėl uždarnosios akcinės bendrovės „Investicijų ir verslo garantijos“ įstatinio kapitalo padidinimo ir finansų ministro 2022 m. liepos 4 d. įsakymo Nr. 1K-248 „Dėl Uždarnosios akcinės bendrovės „Investicijų ir verslo garantijos“ įstatų patvirtinimo“ pakeitimo“ ir 2023 m. sausio 2 d. įsigaliojusi akcijų pasirašymo sutartis Nr. (2.11.1)-138/IS-2.

(pvz., licencijavimo) formą NPI iš naujo turėtų būti taikomas autorizavimo (licencijavimo) procesas, o NPII pakeistos atitinkamos nuostatos ir nustatomi NPI autorizavimo (licencijavimo) proceso reikalavimai. Užtikrinant NPI konsolidavimo nuoseklumą šiame etape pasiūlyta nekeisti su NPI autorizavimu susijusių NPII nuostatų ir esamos NPI autorizavimo formos. Dėl šių priežasčių minėtų NPII nuostatų pakeisti skubiai neįmanoma, tačiau kitų NPII nuostatų pakeitimus, siekiant laiku įgyvendinti NPI konsolidavimo reformą, atlikti būtina jau dabar.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymų projektų iniciatorė – Finansų ministerija.

Įstatymų projektus parengė Finansų ministerijos Investicijų departamento (direktorė Kotryna Tamoševičienė tel. 219 9386, el. p. kotryna.tamoseviciene@finmin.lt) Finansinių priemonių skyriaus (vedėja Žana Zimina, tel. 219 4495, el. p. zana.zimina@finmin.lt) vyriausioji specialistė Agnė Dudarevičienė (tel. 219 4409, el. p. agne.dudareviciene@finmin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu NPII pavadinimas ir nuostatos pritaikyti situacijai, kai Lietuvoje buvo kelios NPI, o NPII 4 straipsnio 2 dalyje nurodytas reikalavimas užtikrinti, kad skirtingų NPI pagrindinė skatinamojo finansavimo veikla būtų orientuota į skirtingas sritis.

Šiuo metu Lietuvoje nėra vienos įstaigos, kuri koordinuotų tvariųjų (žaliųjų) finansų klausimus, plėtotų tvaraus ženklinimo ekosistemą Lietuvoje, teiktų ekspertinę (techninę ir metodinę) pagalbą valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms dėl būtinų sprendimų siekiant pagerinti investicinę aplinką ir finansavimo prieinamumą projektus įgyvendinantiems subjektams, tvaraus finansavimo tema vykdytų mokslinius tyrimus, švietimo ir informavimo veiklas, koordinuotų bendradarbiavimą tarp viešojo ir privataus sektorių šiais klausimais, garsintų Lietuvą tvariųjų finansų srityje.

Be to, NPII 11¹ straipsnyje nustatomi atvejai, kai Lietuvos bankas yra komanditinės ūkinės bendrijos narys komanditorius arba Lietuvos bankui suteikiamos teisės veikti narių komanditorių pavedimu komanditinės ūkinės bendrijos patariamajame komitete, tokiu būdu šiuo metu susidaro situacija, kad Lietuvos bankas, atlikdamas INVEGOS, kaip NPI, priežiūrą, taip pat gali dalyvauti komanditinės ūkinės bendrijos (kurios viena iš dalyvių yra INVEGOS patronuojamoji įmonė VIVA) patariamąjį komiteto veikloje.

Šiuo metu Inovacijų skatinimo fondo įstatyme Inovacijų skatinimo fondo valdytoja nurodyta INVEGA, konkreti įmonė su pavadinimu.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Priėmus NPII pakeitimo projektą bus įtvirtintas ir aktualizuotas pagrindinis NPI konsolidavimo reformos tikslas – turėti vieną NPI, kurioje būtų sutelkti finansiniai ir žmogiškieji ištekliai. Lietuvai šie įsipareigojimai nustatyti 2021 m. liepos 28 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimu patvirtintame Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane „Naujos kartos Lietuva“ (NPI konsolidavimo reforma).

Priėmus NPII pakeitimus, NPI koordinuos tvariųjų (žaliųjų) finansų plėtrą Lietuvoje, teiks pasiūlymus ir ekspertinę (techninę ir metodinę) pagalbą valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms dėl būtinų sprendimų, siekiant pagerinti investicinę aplinką ir finansavimo prieinamumą projektus įgyvendinantiems subjektams, plėtos tvaraus ženklinimo ekosistemą remiantis tarptautine patirtimi, vykdys mokslinius tyrimus, švietimo ir informavimo veiklas, skatins viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą. Priėmus NPII pakeitimo projektą ir NPI pradėjus koordinuoti tvariųjų (žaliųjų) finansų plėtrą bus skatinama tvariųjų (žaliųjų) viešųjų ir privačių finansų plėtra Lietuvoje ir sudarytos sąlygos kurti palankią aplinką tiek verslui, tiek į jį investuojantiems finansų rinkos dalyviams, tiek viešajam sektoriui. Taip pat bus sudaryta galimybė NPI įgyvendinti skatinamąsias finansines priemones, projektus ir programas vystomojo bendradarbiavimo srityje.

Priėmus NPII pakeitimo projektą, bus aiškiai nustatyta, kad per NPI patronuojamąją (dukterinę) įmonę vykdoma skatinamojo finansavimo veikla laikoma NPI valstybės pavestų funkcijų atlikimu ir tapacia NPI vykdomai veiklai.

Priėmus NPII pakeitimo projektą, būtų išvengta situacijų, kai Lietuvos bankas, atlikdamas INVEGOS, kaip NPI, priežiūrą, taip pat galėtų dalyvauti komandinės ūkinės bendrijos (kurios viena iš dalyvių yra INVEGOS patronuojamoji įmonė VIVA) patariamojo komiteto veikloje.

Priėmus ISFI pakeitimo projektą Inovacijų skatinimo fondo valdytojas nebus siejamas su konkrečiu NPI pavadinimu.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir į tai, kad:

- privalu laiku įgyvendinti NPI konsolidavimo reformą (pagal NPI konsolidavimo veiksmų planą konsoliduoti NPI numatoma iki 2023 m. rugpjūčio 1 d., o iki 2023 m. birželio 30 d. planuojama patvirtinti NPI konsolidavimo projektą ir finansuoti pagal projektą numatytas veiklas iš NPI konsolidavimo reformai numatytų 2 mln. eurų, dalis veiklų – NPI siūlomos įtraukti naujos NPI veiklos žaliųjų finansų koordinavimo ir vystomojo bendradarbiavimo srityse),

- nepatvirtinus NPII projekto, konsoliduota NPI negalės laiku pradėti vykdyti 1) visuomenei, verslui ir viešajam sektoriui naudą kuriančių veiklų tvarijų (žaliųjų) finansų koordinavimo srityje; 2) prie darnaus tarptautinių donorų paramą gaunančių valstybių partnerių vystymosi užtikrinimo prisidėsiančios vystomojo bendradarbiavimo veiklos,

siūloma prašyti Seimo Įstatymų projektus nagrinėti skubos tvarka.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikia imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Galima priimtų įstatymų įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priėmus Įstatymų projektus, įtakos kriminogeninei situacijai, korupcijai nenumatoma.

7. Galima priimtų įstatymų įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Tikimasi, kad priimti Įstatymų projektai turės teigiamą įtaką verslo sąlygoms ir jo plėtrai. Konsoliduota NPI koordinuos tvarijų (žaliųjų) finansų plėtrą, bendradarbiaudama su valstybės institucijomis, įstaigomis ir rinkos dalyviais, darys teigiamą įtaką finansinių paslaugų ir technologijų ekosistemai. NPI pradėjus vykdyti šią veiklą bus skatinama tvarijų (žaliųjų) viešųjų ir privačių finansų plėtra Lietuvoje ir bus sudarytos sąlygos kurti palankią aplinką tiek verslui, tiek į jį investuojantiems finansų rinkos dalyviams.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti ir kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Teisės aktų pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. Įstatymų projektų atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams ir įstatymų projektų sąvokų ir jas įvardijančių terminų įvertinimas Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai atitinka Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimus. ISFI pakeitimo projektu keičiama Fondo valdytojo sąvoka suderinta Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Įstatymų projektų atitikties Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos teisės normas.

12. Įstatymams įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai ir terminai

Įstatymų projektams įgyvendinti lydimųjų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti ar bus galima sutaupyti

Priėmus Įstatymų projektus, papildomų lėšų prireiks tvariųjų (žaliųjų) finansų plėtros koordinavimo ir vystomojo bendradarbiavimo veiklai vykdyti. Tvariųjų (žaliųjų) finansų plėtros koordinavimui pradėti pirmaisiais metais numatyta iš 2021 m. liepos 28 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimu patvirtinto Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano „Naujos kartos Lietuva“ skirti 420 tūkst. eurų lėšų. Tvariųjų (žaliųjų) finansų plėtros koordinavimo veiklai tęsti ir vystomojo bendradarbiavimo veiklai vykdyti finansavimas galėtų būti numatomas iš pačios NPI gautų pajamų, o pakeitus NPII būtų sudaryta galimybė NPI lėšų minėtai veiklai vykdyti skirti iš valstybės biudžeto.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai, rekomendacijos ir išvados

Rengiant Įstatymų projektus, specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas bei sritis
„Nacionalinė plėtros įstaiga“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai
Nėra.
